

Szanowny Pan Przewodniczący
Andrzej Smirnow
Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży
Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

Polskie Towarzystwo Psychologiczne w odpowiedzi na prośbę o sformułowanie opinii o projekcie ustawy o systemie informacji oświatowej przesyła swoje wstępne wnioski. Krótki termin wyznaczony dla przygotowania tego stanowiska nie pozwala nam wypowiedzieć się o wszystkich aspektach proponowanej ustawy. Jednakże nasz poważny niepokój oraz sprzeciw budzą niektóre przyjęte w projekcie rozwiązania, których negatywne konsekwencje dla uczniów mogą być długofalowe.

Podstawowe wątpliwości budzą te zapisy projektu (szczególnie w art. 3 ust. 2 pkt. 1, art. 13, 14,16 i 18), które nakładają obowiązek gromadzenia i upowszechniania indywidualnych danych osobowych ucznia naruszając w ten sposób zasadę poufności, zwłaszcza w przypadku dzieci objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Takie rozwiązanie ma poważne konsekwencje tak prawne jak i merytoryczne.

1. Psychologowie pracujący z dziećmi zarówno w szkole jak i przygotowujący diagnozy w poradniach psychologiczno-pedagogicznych zobowiązani są do zachowania tajemnicy zawodowej, co wynika z *ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów* (Dz. U z 2001 nr 73 poz. 763 z późn. zm.). Nie można więc oczekiwać, iż będą oni udostępniać swoje diagnozy czy orzeczenia wbrew obowiązującemu ich prawu do zachowania tajemnicy. Prawo do zapoznania się z orzeczeniem czy opinią psychologiczną mają wyłącznie prawni opiekunowie dziecka i oni decydują, jakim władzom taka opinia jest udostępniana.
2. Wprowadzenie do bazy informacji oświatowych danych tak wrażliwych o dziecku jak: rodzaj niepełnosprawności, zagrożenie niedostosowaniem społecznym (art., 18 pkt. 1 i 2), uczestniczenie w oddziaływaniach rewalidacyjno-wychowawczych czy objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną (art. 11 pkt.7 i 8) spowoduje naznaczenie dziecka określoną etykietą wartościującą, która w konsekwencji zdeterminuje sposób traktowania go na dalszych szczeblach edukacji. Zjawisko stygmatyzacji zostało dobrze zbadane i opisane przez psychologów. Zgodnie z empirycznymi ustaleniami otoczenie dziecka odnosi się do niego według przypisanych mu cech w etykiecie, a samo dziecko dostosowuje się do tej

etykiety. Na przykład wpisanie informacji o zagrożeniu niedostosowaniem społecznym może spowodować, że nauczyciele, wychowawcy postrzegają będą tylko te zachowania, które mogą potwierdzać tezę o niedostosowaniu, a dziecko dostosowywać się będzie do tej diagnozy.

3. Konieczność wprowadzania tak szczegółowych i naruszających interes dziecka danych o nim może także spowodować, iż rodzice pozbawieni prawa kontroli i ochrony ważnych informacji diagnostycznych dotyczących dziecka zrezygnują z korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej nawet w przypadkach, gdy będzie ona niezbędna. Nie należy, bowiem zapominać, że rodzice muszą wyrazić zgodę na diagnozę i objęcie dziecka opieką psychologiczną.
4. Szczegółowe gromadzenie danych osobowych o konkretnych uczniach nie tylko grozi negatywnymi konsekwencjami dla prawidłowego rozwoju i edukacji dzieci, ale nie znajduje żadnego uzasadnienia w przywołanych w art. 1 celach działania systemu informacji oświatowej. Dla sprawności działania systemu oświatowego wydaje się całkowicie wystarczające gromadzenie danych zbiorowych, zgodnie z dotychczasową regulacją prawną.

Szanowny Panie Przewodniczący,

Polskie Towarzystwo Psychologiczne wyraża gotowość sformułowania pogłębionych uwag dotyczących opiniowanego projektu. Reprezentując między innymi psychologów zatrudnionych w edukacji jesteśmy żywo zainteresowani przygotowaniem takiego aktu prawnego, który będzie respektował zarówno prawa uczniów jak i ich rodziców, pozwalał prowadzić państwu właściwą politykę oświatową a także uwzględniał doświadczenia psychologii i pedagogiki w procesie edukacji i wychowania. Jesteśmy także gotowi do dalszej współpracy nad projektem w sejmowej podkomisji nadzwyczajnej.

Z wyrazami szacunku

Dr Małgorzata Toeplitz-Winiewska
Przewodnicząca
Polskiego Towarzystwa Psychologicznego